

Kunskapsskolan i Sverige AB (556566-1815)
info@kunskapsskolan.se

2023-03-23
Dnr 2022:581

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Rektorns arbete för
rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasie-
skolan vid Kunskapsgymnasiet Norrköping med
Kunskapsskolan i Sverige AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Kunskapsgymnasiet Norrköping avseende verksamhetens kvalitet inom Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i rektorns styrning och ledning för att skapa långsiktiga förutsättningar för en rättvisande och likvärdig betygssättning i ämnen med och utan nationella prov.

Granskningen avgränsas till rektorns arbete för en rättvisande och likvärdig betygssättning i relation till bland annat lärares arbete inom den aktuella gymnasieskolan. I denna granskning ingår inte att bedöma lärarnas arbete med att planera och genomföra undervisningen samt kontinuerligt bedöma elevers prestationer, så att de vid tidpunkten för betygssättningen har underlag för en allsidig bedömning och rättvisande betygssättning. Granskningen inriktas mot högskoleförberedande program med anledning av att betyg som urvalsinstrument för vidare utbildning står i fokus.

Granskningen omfattar 30 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala skolor. Skolinspektionen har genomfört intervjuer med skolenhetens rektor samt lärare. Intervjuerna genomfördes den 11 och 12 januari 2023 av utredarna Tomas Karlsson och Therése Tune. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet, tillsammans med inkommen dokumentation, ligger till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolenheter som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2023.

Fakta om verksamheten:

Kunskapsgymnasiet Norrköping är en skolenhet belägen i Norrköpings kommun. Huvudman är Kunskapsskolan i Sverige AB. Skolan har cirka 600 elever. Denna granskning omfattar ekonomiprogrammet, naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet. Skolan har valt ut utifrån att den statistiskt visat ihållande avvikelser i betygssättning i förhållande till resultaten på de nationella proven mellan läsåren 2014/15 och 2018/19.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1. På varje område bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar

anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Kunskapsgymnasiet Norrköping i följande utsträckning:

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* kan förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen, men utvecklingsområden finns.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera och problematisera betygsavvikelser på gruppnivå.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i låg utsträckning* ser till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver se till att genomföra kort- och långsiktiga insatser med tydlig koppling till en fördjupad analys av avvikelser

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-10-02 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 2) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se

Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:581) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

I detta område granskas rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd samt rektorns analys samt problematisering av betygsavvikelser.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn kan *i flera delar* förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn har god inblick i användandet av nationella prov och för dialog med lärarna om hur de särskilt beaktar de nationella proven. Rektorn har inblick i att lärare använder bedömningsstöd. Granskningen visar också att rektorn genomför en analys av skolans resultat för att identifiera eventuella avvikelser. Vidare visar granskningen att rektorn delvis problematiserar avvikelser och har vissa förklaringar till dem.

Rektorns organisation för möjliggörande av likvärdighetsdiskussioner

Granskningen visar att rektorn har organiserat arbetet med likvärdighetsdiskussioner både inom skolan och med andra skolenheter inom koncernen. I intervju med rektorn och lärare framkommer att alla lärare har förutsättningar genom skolans organisation och i form av avsatt tid att diskutera likvärdighet i flera forum, så väl inom ämnen som mellan ämnen. Skolenhetens lärare är organiserade i ämneslag och programarbetslag och likvärdighetsdiskussioner sker huvudsakligen i ämnesarbetslagen, där kalibrering av betyg, sambedömning och gemensam konstruktion av examinationsuppgifter ingår. Lärarna får i uppgift av rektorn att diskutera bedömning och betygssättning bland annat genom att jämföra med andra skolors statistik.

Det framgår av intervjuer med rektor och lärare att biträdande rektor följer upp lärarnas ämneslagsmöten och att lärarnas diskussioner gällande likvärdig betygssättning regelbundet stäms av med rektorn genom protokoll, samt genom möten mellan biträdande rektor, förstelärare och rektorn. Det framgår att lärarna gör en fortlöpande bedömning av elevernas kunskaper som de diskuterar gemensamt i ämneslagen genom så kallade betygsuppföljningar tre gånger per läsår och de betygsuppföljningar som gjorts under läsåret jämförs även med resultat på nationella

prov. Diskussionerna från betygsuppföljningen protokollförs och delges rektorn. Lärarnas diskussioner används även som underlag för rektorn att tillsammans med lärarna kritiskt granska de egna bedömningarna och betygen. Av intervju med rektor framgår också att rektorn kräver att lärare samverkar med varandra och att de i möjligaste mån samplanerar undervisning samt genomför sambedömningar av gemensamt konstruerade prov. I ämnesnätverken som spänner över skolkoncernen har lärarna diskuterat hur de ska förbereda sig på de nya ämnesbetygen som införs år 2025. Vidare genomförs pedagogiska forum sex gånger per läsår där lärare exempelvis får i uppgift att diskutera betygskriterier, betygssättning och bedömningar med kollegor utanför ordinarie ämneslag. Vid dessa forum har man bland annat diskuterat Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning. Vidare framgår att det sker sambedömning mellan skolorna i koncernen gällande nationella prov och att det även finns ämnesnätverk för att stärka lärares bedömningsdiskussioner inom koncernen.

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

Granskningen visar att rektorn har god inblick i användandet av nationella prov och för dialog med lärarna om hur de särskilt beaktar de nationella proven. Av intervju med rektor och lärarna framgår att lärarna inom ramen för ämneslagen diskuterar hur de ska göra avvägningar mellan resultat på nationella prov och kursbetyg samt att rektorn tar del av dessa diskussioner genom protokoll. Det framgår av intervju med rektor och lärarna att rektorn ser till att lärarna samråder med kollegor inför betygssättning.

Av intervjuer med rektor, lärare och inskickat material framgår att resultat på nationella prov samt betyg och bedömning diskuteras och analyseras på skolenhetens ämneslag. Genom dessa möten följer rektor upp och får inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd. Rektor och lärare berättar att resultaten på de nationella proven alltid utgjort ett viktigt underlag vid betygssättning, då de nationella proven blir ett sätt att stämma av de betygsuppföljningar som gjorts under läsåret. Med anledning av förtydligandet i skollagen som säger att resultatet på nationella prov särskilt ska beaktas vid betygssättning har rektor gett lärarna i uppdrag att diskutera vad riktlinjen innebär, och dessa diskussioner protokollförs och delges rektor i de fall rektor själv inte kan medverka vid ämneslagsmöten. Det framgår att tolkningen av bestämmelsen skiljer sig åt mellan ämneslagen, och att detta beror på att de nationella proven är olika utformade för olika ämnen. Av intervju med lärarna och rektor framgår exempelvis att lärarna i svenska 3 gemensamt tolkat riktlinjen att särskilt beakta resultat på nationella prov i termer av att resultatet på nationellt prov visserligen väger tungt, men att det enbart är en del av en helhetsbedömning, samt att de tyckt att den sammantagna bedömningen av resultatet på det nationella provet blir missvisande. Lärarna berättar också att de påtalat detta till Skolverket. Gällande matematik har lärarna en samsyn i att beakta

resultat på nationellt prov som utmynnar i att resultat på nationellt prov är starkt vägledande för betyget då nationella prov i matematik täcker in mer av kursinnehållet än vad fallet är i svenska, och säger även att resultatet oftast stämmer väl överens med den betygsuppföljning som gjorts. Vidare framgår att matematiklärarna konstruerar prov gemensamt och att de i undervisningen utgår från det innehåll de vet kommer att ingå på nationella prov.

Granskningen visar också att rektorn har inblick i att lärare använder bedömningsstöd. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn uppmanar lärarna att använda bedömningsstöd i de kurser där sådana finns att tillgå och ser till att lärarna har tillgång till bedömningsstöden. Flera lärare använder exempelvis delar av bedömningsstöd eller material från Skolverkets bedömningsportal för att skapa gemensamma prov som underlag för att kalibrera sina bedömningar och betygsnivåer. I naturvetenskapliga ämnen används kursprov som är utformade utifrån bedömningsstöden för att väga upp avsaknad av obligatoriska nationella prov. De lärare som genomför gemensamma kursprov får även tid avsatt specifik för att sambedöma dessa prov.

Under Covid-19-pandemin, när nationella proven inte genomfördes, ersattes dessa med liknande examinationer exempelvis gamla nationella prov, exempelvis prov från Skolverkets bedömningsportal eller kursprov som togs fram i samarbete mellan lärarna.

Rektorns analys av betygsavvikelser över tid

Granskningen visar att rektorn genomför en analys av skolans resultat för att identifiera eventuella avvikelser. Av intervju med rektorn och av inkommen dokumentation framgår att rektorn analyserar betyg genom att göra jämförelser mellan kurser, klasser, elevgrupper, kön, betyg på de nationella proven, inom den egna skolenheten, i förhållande till jämförbara skolenheter, i förhållande till riket som helhet och över tid för att identifiera eventuella avvikelser i betygssättningen. För att identifiera avvikelser följer rektorn bland annat upp lärarnas inrapporteringar av preliminära bedömningar och betygsuppföljningar vilka sedan stäms av mot resultat på nationella prov för att se om lärares bedömningar av elevers prestationer och resultat på nationella prov stämmer överens. Rektorn berättar att hen utifrån detta underlag från lärarna uppmärksammar om lärare i sina betyg avviker från kollegors bedömningar eller från resultat på nationella prov. Utifrån rektorns analys får lärarna fördjupade analysfrågor bland annat gällande skillnader mellan resultat på nationella prov och kursbetyg, förklaringar till dessa skillnader och effekten av förbättringsaktiviteter som ämneslagen ska diskutera. Inför ämneslagens diskussioner på analyskonferenserna har lärarna förutom analysfrågorna även fått tillgång till aktuella statistiska underlag. Det framgår också att rektorn inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet satt upp som mål att avvikelser mellan kursbetygen och resultat på nationellt prov ska ligga ungefär på 15 procent. Rektorn uppger

emellertid att detta är att betrakta som ett strävansmål och utvärderas därför inte i absoluta termer utan ses som en målbild för vad som sammantaget kan bedömas vara rimligt i termer av avvikelser.

Nationell statistik visar att det under åren 2014-2019 funnits vissa avvikelser mellan nationella provbetyg och kursbetyg i engelska 6 och svenska 3. Andelen elever som fått ett högre kursbetyg än det nationella provbetyget i engelska 6 har varierat över läsåren. Den lägsta andelen var vårterminen 2014, då 3 procent av kursbetygen var högre än provresultatet medan den högsta andelen var vårterminen 2019, då 20 procent av eleverna fick högre kursbetyg än resultatet på nationellt prov. Vårterminen 2022 fick 14 procent av eleverna högre kursbetyg än resultatet på nationellt prov i engelska 6. I svenska 3 har andelen elever som fått ett högre kursbetyg än resultatet på nationella provet legat på 29 procent vårterminen 2018 och 37 procent vårterminen 2019. Vårterminen 2022 fick 26 procent av eleverna högre betyg än resultat på nationellt prov i svenska 3. För ämnena svenska och engelska känner rektorn till att det funnits avvikelser mellan resultat på nationella provet och kursbetyg på gruppnivå men rektorn säger att hen inte ser i sin analys att det finns trender eller omotiverade avvikelser. Vidare framgår av nationell statistik att skolenhetens avvikelser i matematik har minskat över tid, exempelvis var avvikelserna för matematik 2B som störst höstterminerna 2015 och 2017 (60 respektive 46 procent), medan motsvarande avvikelse mellan resultat på nationellt prov och kursbetyg låg på 3 procent vårterminen 2022.

Av intervju med rektorn framgår att rektorn i analysen av betygssättningen i ämnen utan nationella prov tillsammans med lärare identifierar vissa avvikelser genom att jämföra betyg och undervisningsmetoder mellan exempelvis kurser, klasser och elevgrupper inom den egna skolenheten. Jämförelser görs även över tid och med jämförbara skolenheter. Rektorn har på detta sätt tillsammans med lärare identifierat avvikelser i två ämnen kopplat till undervisningens genomförande. Det framgår av intervju med rektorn att lärare fått göra fördjupade analyser för att ta reda på orsakerna till avvikelserna, eller tagit hjälp av extern sambedömning att undersöka huruvida de identifierade avvikelserna varit motiverade eller inte. Exempelvis har lärarna fått göra en analys av sin undervisning i förhållande till bedömningskriterierna. Efter misstanke om omotiverade avvikelser i en kurs läsåret 2017-18 har även externa förstelärare gjort bedömningar av det samlade betygsunderlaget. Rektorn har även genom sin uppföljning av lärarnas bedömningsarbete satt in stöd i form av extern kompetens som gjort en extern bedömning av den betygssättande praktiken i moderna språk, samt säkerställt stöd till obehöriga lärare i bedömningsarbetet.

Rektorns problematisering av ihållande avvikelser

Granskningen visar att rektorn delvis problematiserar avvikelser och har vissa förklaringar till dem. Av intervju med rektorn och lärare framgår att deras förklaringar till när resultat på nationella provet i engelska och svenska avviker från kursbetyget är att det beror på provens innehåll/tema, uppgifternas utformning, att proven inte täcker kursernas centrala innehåll och att en del av kursen kvarstår efter de nationella proven genomförts.

I intervju med rektorn framkommer vidare att det fördjupade arbete som finns kring samplanering och sambedömning, så väl internt som externt, gör att rektorn tycker sig kunna identifiera lärare som tolkar betygskriterier eller bedömer elevprestationer olika, eller om lärare har olika tolkning av begreppet särskilt beakta. Det framgår att rektorn tillsammans med lärarna granskar förklaringarna utifrån det underlag lärare har för att sätta betyg. Skolledningen tar del av material från exempelvis Skolverket och aktuell forskning gällande bedömning och betygssättning och presenterar relevant material för kollegiet som underlag i diskussioner för att förstå och förklara varför betygssättningen ser ut som den gör och för att motivera förbättringsaktiviteter. Det framgår av intervju med rektor och lärare att lärarna och rektorn diskuterar bedömningar utifrån Skolverkets allmänna råd och att rektorn tillsammans med lärarna på olika sätt diskuterar varför betygssättningen ser ut som den gör. De nuvarande förhållandevis låga avvikelserna i matematik beror enligt rektorn på att lärarna planerat kursinnehåll utifrån upplägg på nationella provet, samt att man satt in stöd för att hjälpa elever i matematik.

Avvikelse i engelska 6 förklarar rektorn med att lärarna ska göra en sammantagen bedömning, och att även om det nationella provet ingår som en viktig del så anser rektorn att provet i sig inte är att betrakta som ett sammantaget resultat av hela kursen. Som framgår ovan berättar rektorn och lärarna att lärarna varit missnöjda med hur Skolverket utformat riktlinjerna för att göra sammantagna bedömningar av resultatet i svenska 3, och på grund av detta gjort bedömningen, att det varit motiverat att avvika från resultatet på det nationella provet. Avvikelse förklaras exempelvis med att om någon elev misslyckas på nationella prov i svenska så att provresultatet avviker från de betygsuppföljningar (prognoser) som gjorts, gör lärarna nya sambedömningar av det sammantagna underlaget som exempelvis speglar nivån på de texter som elever skrivit under terminen. Lärarna uppger att det görs för att säkerställa att elevernas kunskaper i svenska ligger i linje med betyg som sätts, även om det innebär att betyget avviker från resultat på nationella prov. Vidare har lärarna framfört synpunkter till rektorn där det framgår att de tycker att det sammanvägda resultatet av de olika delarna på provet är missvisande i förhållande till det centrala innehållet och betygskriterierna. Dessa förklaringar som lärarna ger kan enligt rektor motivera avvikelser från provresultatet. Vidare förklarar såväl rektorn som lärarna avvikelser mellan resultat på nationella prov i matematik och kursbetyg med att lärarna, efter att nationella prov genomförts, stöttat elever som blivit underkända i matematik så att de når målen inom ramen för den återstående delen av kursen. Avvikelse i matematik har dock sjunkit betydligt över

tid, och var som störst 2015, där 60 procent av eleverna i vissa kurser fick högre betyg än provresultatet. I intervju med rektorn och lärarna framkommer att detta berodde på att lärarna kommit fram till att provets konstruktion gjorde vissa uppgifter svårtolkade för både elever och lärare. Rektorn saknar i de beskrivna fallen en djupare analys och förklaring än den som lärarna tillhandahåller för att motivera avvikelser från resultat på nationella prov.

Granskningen visar dock att rektorns problematisering av betygsavvikelser kan utvecklas. De nationella proven är noga utprovade och har utvecklats för att vara ett stöd i bedömningen varför avvikelser på gruppnivå mellan resultat på nationella prov och kursbetyg alltid behöver problematiseras och enkla orsaksförklaringar behöver kritiskt granskas. Förklaringarna som handlar om nationella provens innehåll och uppgifternas utformning kan motivera varför eleverna presterar sämre på ett nationellt prov. Det i sig är dock inte en förklaring till varför lärarna väljer att sätta ett kursbetyg som skiljer sig från det nationella provbetyget.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera och problematisera betygsavvikelser på gruppnivå.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn delvis problematiserar och har vissa förklaringar till skolans betygsavvikelser, men att förklaringarna kan problematiseras ytterligare. De förklaringar som rektorn och lärarna uppger kan ligga till grund för de identifierade avvikelserna mellan resultaten på nationella prov och betyg i svenska och engelska utgår exempelvis till stor del från faktorer som rektorn och lärarna inte själva kan påverka, såsom nationella provens innehåll, uppgifternas utformning och att proven inte täcker kursernas centrala innehåll. Det är viktigt att lärarnas förklaringar beaktas i analysen men rektorn behöver också ta reda på om även andra parametrar såsom exempelvis organisationen, skolans struktur och lärarnas kompetens påverkar betygssättningen.

Av 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Det framgår vidare av 15 kap. 25 a § skollagen att vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Enligt 4 kap. 4 § skollagen ska planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Av

läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.¹

Av Skolverkets Allmänna råd om betyg och provning framgår att om det kommer fram att det finns avvikelser mellan betyg och betyg från ett nationellt prov, är det av vikt att rektorn följer upp vad avvikelserna kan bero på och om de är motiverade eller inte. Vissa avvikelser som upptäcks i en sådan analys kan naturligtvis vara motiverade. Rektorn kan då behöva få mer information från lärarna om orsakerna till avvikelserna. Rektorn behöver vara särskilt uppmärksam på återkommande mönster.²

Av Skolverkets Allmänna råd om betyg och provning framgår vidare att betygskriterierna visserligen ger läraren information om hur elevens kunskaper ska värderas, men de nationella proven spelar likväl en viktig roll när läraren analyserar och kalibrerar den egna betygssättningen, då de nationella proven ger lärarna en gemensam referens på nationell nivå. Referensen utgörs framför allt av resultat i form av nationella provbetyg. När läraren följer upp hur den egna betygssättningen förhåller sig till provbetygen från nationella prov handlar det alltså om att ställa sig frågor om den egna tolkningen av betygskriteriernas nivåer ligger för högt eller för lågt i relation till de nationella proven. Ju större avvikelser på gruppnivå mellan betyg och nationella provbetyg, desto större skäl att analysera om avvikelserna indikerar att lärarens egna betygskrav behöver sänkas eller höjas. En fördjupad analys kan också behöva göras för att ta reda på varför läraren har bedömt att provresultatet inte har gett en lika relevant bild av nivån på elevernas kunskaper som det egna betygsunderlaget har gett.³

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn fördjupar sin analys av betygsavvikelser. Rektorn kan inte i förväg sätta upp mål för acceptabla avvikelser utan varje avvikelse på gruppnivå måste problematiseras för att rektorn ska kunna avgöra om avvikelserna är motiverade eller inte. I detta ingår att rektorn behöver kritiskt granska de förklaringar till avvikelserna som lärare uppger. En del i analysarbetet kan vara att ta reda på varför lärarnas egna betygsunderlag anses ge en mer relevant bild av nivån på elevernas kunskaper än det nationella provresultatet. Förklaringarna behöver också sättas i relation till de förutsättningar som ges och den organisation som finns. Ett sådant arbete kan rektorn och lärarna exempelvis ta sig an vid någon av skolans forum för likvärdighetsdiskussioner.

¹ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 R

² Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:417) om betyg och provning, sid 48.

³ Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:417) om betyg och provning, sid 47.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

I detta område granskas rektorns arbete med att initiera relevanta och långsiktiga insatser samt rektorns ansvar för att insatserna är väl förankrade i organisationen.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ser *i låg utsträckning* till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn har initierat insatser inom området betyg och bedömning som är generella och endast i några delar kopplade till de avvikelser som framgått eller de behov som har identifierats. Därmed har det inom ramen för denna granskning inte varit möjligt att bedöma med vilken kvalitet rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Initiera relevanta och långsiktiga åtgärder

Granskningen visar att rektorn har initierat insatser inom området betyg och bedömning som är generella och endast i några delar kopplade till de avvikelser som framgått eller de behov som har identifierats. I intervju med rektorn och lärare framkommer exempel på fortbildande och förstärkande insatser som avser eller berör området bedömning och betygssättning. Av intervju med rektorn framgår att det även pågår insatser för som handlar om att förebygga betygsavvikelser och höja måluppfyllelsen exempelvis genom att lärare ges möjligheter till fortbildning inom betygssättning och bedömning inom ramen för pågående aktionsforskning, och externa bedömare som tillsammans med lärare skapat gemensamma bedömningsrutiner. Det finns även några riktade insatser kring enskilda lärares betygssättning. Av intervju med rektorn framgår att rektorn exempelvis tagit in externa bedömare i form av förstelärare som gjort nya bedömningar av det samlade underlaget från eleverna på kursen efter att rektorn identifierat misstänkta avvikelser i enskilda lärares bedömningar.

Sammantaget är dock dessa insatser framförallt generella inom området bedömning och betygssättning och bygger inte på en fördjupad analys av identifierade betygsavvikelser och de behov som framkommit utifrån en sådan analys. Det har därför inom ramen för denna granskning inte varit möjligt att bedöma med vilken kvalitet rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att genomföra kort- och långsiktiga insatser med tydlig koppling till en fördjupad analys av avvikelser.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn har initierat insatser som avser eller berör området bedömning och betygssättning, men att dessa insatser inte utgår ifrån en fördjupad analys av identifierade avvikelser. Som framgår av område 1 i detta beslut kan rektorns problematisering av förklaringarna till betygsavvikelser utvecklas ytterligare för att rektorn ska kunna göra en relevant bedömning av om avvikelserna på gruppnivå är motiverade eller inte. För att främja rättvisande och likvärdiga betyg behöver rektorn sedan se till att insatser genomförs utifrån den fördjupade analysen.

Av 4 kap. 4 § skollagen framgår att planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen ska genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Enligt 4 kap. 5 § skollagen ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.⁴

Enligt Skolverkets allmänna råd betyg och provning kan rektorn utifrån vad uppföljningen av betygen och betygssättningen visar behöva sätta in olika insatser. Det kan handla om att se över hur arbetet med betygssättning är organiserat eller att vid behov säkerställa att lärare får kompetensutveckling så att betygen sätts i enlighet med författningarna. Det kan även handla om att säkerställa att lärare har fått möjligheter att samråda med andra lärare vid tveksamheter om hur en elevs resultat på ett nationellt prov särskilt har beaktats vid betygssättningen.⁵

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utifrån vad som framkommit i den fördjupade analysen ser till att relevanta insatser genomförs. Insatserna behöver relateras till tidigare genomförda insatser och effekter, samt koordineras med

⁴ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

⁵ Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:417) om betyg och provning, sid 48.

eventuella insatser på huvudmannanivå. För att insatserna ska få avsedd effekt behöver rektorn skapa delaktighet hos alla lärare och se till att insatserna får genomslag i deras arbete. Rektorn behöver också formulera tydliga mål och förväntade effekter utifrån de insatser som beslutats och sedan kontinuerligt följa upp dem.

På Skolinspektionens vägnar

X Jenny Fahlman

Jenny Fahlman
Beslutsfattare
Signerat av: Jenny Fahlman

X Tomas Karlsson

Tomas Karlsson
Utredare
Signerat av: Tomas Karlsson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Therése Tunek och Ingrid Jacobsson deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
[Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/om-skolinspektionen/om-utredningarna/om-utredningarna-och-utredarna)

Bilaga 1: Författningsstöd

Enligt skollagen **3 kap. 14 § skollagen** ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Enligt förarbetena till skollagen (**prop. 2009/10:165 s 229**) innebär detta ansvar att se till att skolans eller verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Enligt **4 kap. 3 § skollagen** ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av **4 kap. 4 § skollagen** framgår att sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Enligt **4 kap. 5 § skollagen** ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av **15 kap. 25 a § skollagen** framgår att vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Lärare ska enligt gymnasieskolans läroplan (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper**) samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Rektorn ansvarar enligt läroplanen (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar**) för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.

Skolverkets Allmänna råd betyg och prövning (**SKOLFS 2022:417**) (obs ny, gäller från 1/7 2022 och ersätter det allmänna rådet om betyg och betygssättning)

Skolverkets Allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet (**SKOLFS 2012:98**)